

בבית המשפט העליון

דנג"ץ 2376/23

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות

המבקשים:

1. הילאן [REDACTED]
2. הילאן [REDACTED]
3. פלונית
4. פלונית
5. פלונית
6. פלונ
7. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר

נגד

המשיבים:

1. המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית
2. שר הביטחון

בקשה לקיום דיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 1376/23 אשר ניתן ביום 13.3.2023 על ידי השופטים ד' מין, ג' כנפי-שטייניץ ו' כשר

בשם המבקשים: עו"ד נדיה דקה

החלטה

בקשה לקיום דיון נוסף בפסק דינו של בית משפט זה (השופטים ד' מין, ג' כנפי-שטייניץ ו' כשר) בבג"ץ 1376/23 מיום 13.3.2023 (להלן: פסק הדין), שבו נדחתה עתירת המבקשים לביטול צו החרמה והריסה שהוצא למבנה בכפר חג'ה מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן, בהתאמה: המבנה ותקנה 119).

1. כעולה מפסק הדין, ביום 12.12.2022 הוגש נגד יונס גלאל יונס הילאן (להלן: המפגע) כתב אישום המייחס לו, בין היתר, עבירה של גרימת מוות בכוונה. זאת, לפי הנטען, בעקבות פיגוע דקירה שביצע המפגע על רקע לאומני בכפר פונדוק, אשר גרם למותו של שלום סופר ז"ל כשבועיים לאחר הפיגוע (להלן: המנוח). לאחר פטירת המנוח הודיע המשיב 1 (להלן: המפקד הצבאי) למבקשים 1-6 – הוריו ואחיו של המפגע – על כוונתו להוציא צו החרמה והריסה למבנה שבו מתגורר המפגע עם משפחתו. מדובר במבנה בן שלוש קומות: קומה אחת משמשת למגורי כל המשפחה; קומה נוספת, המצויה בבנייה, נועדה למגורי המפגע לאחר נישואיו; וקומת הגג כוללת לוחות סולריים המשמשים את בני המשפחה לייצור חשמל. ביום 19.1.2023 הגישו המבקשים 1-6 השגה למפקד הצבאי שבה טענו, בין היתר, כי לא מתקיים קשר סיבתי בין הפיגוע למות המנוח; כי אין זיקת מגורים בין המפגע לכלל המבנה; וכי אין להורות על הריסת המבנה מכיוון שבני משפחת המפגע חפים מפשע. ההשגה נדחתה ביום 8.2.2023 תוך שצוין, בין היתר, כי קיימות ראיות מנהליות המעידות על קיומו של קשר סיבתי בין מעשי המפגע למות המנוח; וכי ממידע שבידי גורמי הביטחון עולה שהמבנה משמש כיחידת מגורים אחת בלתי-נפרדת.

2. על רקע זה הגישו המבקשים עתירה לבית משפט זה ביום 16.2.2023, שבה העלו טענות עקרוניות בעניין הפעלת תקנה 119 וכן טענות פרטניות בנוגע לכוונה להרוס את המבנה. בהחלטה שניתנה באותו היום קבעה השופטת ע' ברוך כי "חזקה על המשיבים כי יימנעו מביצוע ההריסה עד למתן החלטה אחרת".

3. דיון בעתירה התקיים ביום 9.3.2023, ובמהלכו ביקשה באת-כוח המשיבים להגיש למותב במעמד צד אחד חוות דעת עדכנית מטעם גורמי הביטחון בנוגע להשפעה ההרתעתית של צווי ההחרמה וההריסה – אך בא-כוח המבקשים התנגד להצגתה, ומשכך לא הוצגה חוות דעת גורמי הביטחון.

4. ביום 13.3.2023 ניתן פסק דין הדוחה את העתירה (השופט מ'ינן, בהסכמת השופטים כנפי-שטייניץ וכשר). השופט מ'ינן הדגיש כי הטענות העקרוניות שהעלו המבקשים בנוגע לחוקיות השימוש בתקנה 119 נדונו ונדחו בהליכים קודמים, וכי אין בטענות המבקשים "כל חידוש" ביחס לטענות אלה. עוד הובהר כי משסירב בא-כוח המבקשים להגשת חוות הדעת בעניין אפקטיביות ההרתעה הנובעת מן השימוש בתקנה

119 – עומדת למשיבים חזקת התקינות המנהלית בהקשר זה, ויש להניח שחוות הדעת מבססת כדבעי את יעילות ההרתעה.

5. במישור הפרטני קבע השופט מ'ינן כי קיימות בענייננו ראיות מנהליות "אמינות וברורות" אשר הצדיקו את השימוש בתקנה 119. בתוך כך הודגש, בין היתר, כי המפגע הודה בביצוע המעשים שיוחסו לו וכי הפיגוע בוצע ממניע לאומני. השופט מ'ינן הוסיף כי המשיבים הגישו שתי חוות דעת רפואיות באשר לסוגיית הקשר הסיבתי בין הפיגוע למות המנוח, וכי מחוות הדעת השנייה עולה במפורש שלא נמצאה סיבת מוות אחרת אפשרית "שהייתה יכולה לנתק את הקשר הסיבתי בין הדקירה למוות". בהקשר זה צוין כי חוות הדעת הרפואית שאותה ביקשו המבקשים לצרף – ואשר עוסקת באפשרות "תיאורטית" לפיה הדימום שממנו סבל המנוח נגרם ממחלה ממאירה ממושטת – אין בה כדי להוביל למסקנה שונה מזו שהובאה בחוות הדעת הרפואית השנייה מטעם המשיבים.

השופט מ'ינן קבע עוד כי לא נפל פגם בשיקול דעתו של המפקד הצבאי בנוגע להיקף הצו. הודגש כי המבקשים לא חלקו על קיומה של זיקת מגורים בין המפגע ובין חדרו הממוקם בתוך המבנה, וכי לא נטען שבמבנה מתגורר אדם שאינו נמנה עם בני המשפחה הגרעינית של המפגע. עוד צוין כי מהבהרות המשיבים עולה שהמבנה מהווה יחידת מגורים אחת המשמשת את כלל הדיירים, וכי הפרדת חדרו של המפגע מיתר חלקי המבנה תחליש את הגשמת התכלית ההרתעתית שבבסיס הצו. השופט מ'ינן עמד על כך שמטענות המבקשים עצמם עולה שקיימת זיקה "ברורה" בין המפגע לקומות השנייה והשלישית בבית – שכן הקומה השנייה יועדה למגורי המפגע לאחר נישואיו, והקומה השלישית כוללת תשתיות המשמשות את כלל הדיירים ובהם המפגע. עוד הדגיש השופט מ'ינן כי בהתאם לפסיקה, מודעות מצד בני המשפחה לכוונת המפגע איננה נדרשת, כשלעצמה, לשם גיבוש הסמכות לפי תקנה 119, וכי ממילא האינדיקציות להיעדר מודעות בני המשפחה במקרה דנן, נלקחו בחשבון לצד שיקולים רלוונטיים נוספים ובהם חומרת הפיגוע, העובדה שבוצע באמצעות סכין שבה הצטייד המפגע מראש, וזיקת המגורים של המפגע למבנה. לבסוף ציין השופט מ'ינן כי אין ממש בטענות המבקשים בנוגע לפגיעה בזכות הטיעון או בזכות השימוע.

להשלמת התמונה יצוין כי ביום 14.3.2023, למחרת מתן פסק הדין, הגישו המבקשים בקשה להבהרה ביחס למועד ההריסה. בעקבות זאת, הבהיר ההרכב ביום 16.3.2023 כי משלא ניתן צו ביניים בהליך, ממילא לא היה מקום להורות על מועד פקיעתו, ואולם צוין כי המשיבים לא התנגדו לכך ש"תקופת ההתארגנות תהא בת שבוע ימים, כמקובל".

6. מכאן הבקשה שלפניי, אשר הוגשה ביום 21.3.2023. המבקשים מעלים השגות עקרוניות בנוגע לחוקיות תקנה 119, לאופן השימוש בה לאורך השנים, ולמידת האפקטיביות של תקנה זו בהשגת תכלית הרתעתית. בפרט טוענים המשיבים כי מפסק הדין עולה שאמות המידה הקפדניות אשר הותוו בפסיקה לשם הפעלת הסמכות מכוח תקנה 119 "הפכו לאות מתה", וכי עתה דומה שהשיקול "היחיד הקובע" בהקשר זה הוא קיומן של ראיות כלשהן – "ואף לא ברף ראייתי גבוה" – לכך שהמפגע אחראי למותו של אדם. לעמדת המבקשים, פסק הדין מקנה למשיבים "אור ירוק" להוציא צווי הריסה "מבלי להידרש לשאלת זיקת המגורים", והאמור בו אינו עולה בקנה אחד עם הפסיקה שממנה עולה כי שאלת המעורבות של בני המשפחה במעשי המפגע, נושאת משקל משמעותי בעת בחינת מידתיות צו ההריסה. המבקשים סבורים אפוא כי פסק הדין מעורר שאלות משפטיות מורכבות בנוגע להפעלת הסמכות מכוח תקנה 119, וכי שאלות אלו "כלל לא נדונו, או שלא נדונו באופן ממצה" בפסק הדין. עוד מעלים המשיבים השגות בנוגע לחוות הדעת הביטחונית מטעם המשיבים, והם מציינים כי סד הזמנים הקצר שנקבע לשם הגשת ההשגה והעתירה, כמו גם אי-נכונות המשיבים להעביר להם מידע רלוונטי, הובילו לפגיעה בזכותם להליך הוגן.

המבקשים מוסיפים וטוענים כי פסק הדין לא קבע מהו פרק הזמן שיינתן להם לצורך התארגנות לקראת ההריסה, באופן ש"חשף אותם לסכנה מיידית מפני הריסת ביתם", ועוד הם מציינים כי התחייבות המשיבים – אשר הוזכרה בהחלטה מיום 16.3.2023 – פוקעת ביום 21.3.2023. על כן, טוענים המבקשים כי יש להורות על עיכוב ביצוע צו ההריסה וההחרמה עד להכרעה בהליך דנן.

דיון והכרעה

7. עיינתי בטענות המבקשים ובאתי לידי מסקנה כי דין הבקשה להידחות. כידוע, דיון נוסף הוא הליך נדיר וחריג השמור לאותם מקרים שבהם נפסקה הלכה חדשה אשר עומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, "או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה" של ההלכה שנפסקה יש מקום לקיים בה דיון נוסף (סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984). תנאים אלו אינם מתקיימים בענייננו.

8. עיון בפסק הדין מעלה כי לא נפסקה בו הלכה חדשה, לא כל שכן הלכה העומדת באמות המידה המחמירות לקיום דיון נוסף. כך, בפסק הדין הודגש, כפי שנקבע במקרים קודמים, כי אין מקום להידרש פעם נוספת להשגות עקרוניות על חוקיות השימוש בתקנה 119 (ראו לעניין זה, בין היתר: דנג"ץ 9324/17 אבו אלרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסקה 5 והאסמכתאות שם (29.11.2017); דנג"ץ 416/19 ג'ברין נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית, פסקה 5 והאסמכתאות שם (17.1.2019); דנג"ץ 663/22 אבו שחידם נ' מפקד פיקוד העורף, פסקה 8 והאסמכתאות שם (30.1.2022)). לצד זאת, נקבע בפסק הדין כי נסיבות המקרה הקונקרטי אינן מקימות עילה להתערבות בשיקול דעתו של המפקד הצבאי בכל הנוגע לצו ההריסה. למסקנה זו הגיע בית המשפט לאחר בחינת מכלול טענות המבקשים – לרבות טענותיהם בנוגע לעוצמת הזיקה של המפגע לקומות השנייה והשלישית – ובהסתמך על קביעה עובדתית לפיה במקרה הספציפי שלפנינו, עסקינן במבנה המהווה "יחידת מגורים אחת המשמשת את כלל הדיירים" ובהם המפגע (בפסקה 19 לחוות דעתו של השופט מינוץ). לא למותר לציין בהקשר זה כי הפסיקה נדרשה בעבר לאפשרות השימוש בתקנה 119 כאשר לקומות או לדירות שבהם המפגע התעתד לגור, אך טרם התגורר בהן בפועל (בג"ץ 2322/19 דפאעיה נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסקאות 11-12 לחוות דעתו של השופט י' עמית (11.4.2019); בג"ץ 6905/18 נאג'י נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית (2.12.2018)); לגבי קומה במבנה הכוללת תשתיות שמשמשות את כל בני הבית, ובהן המפגע (בג"ץ 2770/22 חמארשה נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדה המערבית, פסקה 18 לחוות דעתי (19.5.2022) (להלן: עניין חמארשה)); ולגבי מבנה המשמש גם את בני משפחת המפגע, אשר לא היו מעורבים בפגיעה ולא ידעו על הכוונה לבצעו (בג"ץ 6826/20 דויקאת נ' מפקד כוחות צה"ל באיזור יהודה והשומרון, פסקאות 23 ו-44 (25.10.2020); בג"ץ 751/20 חנאטשה נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסקה 15 (20.2.2020)).

9. על כן, לא מצאתי כי יש במסקנות בית המשפט בענייננו כדי לקבוע הלכה חדשה באשר להיקף השימוש בתקנה 119, או באשר להיקף הביקורת השיפוטית המופעלת בהקשר זה. פסק הדין לא שינה, ולא ביקש לשנות, מן ההלכה הנוהגת לפיה הפעלת הסמכות המעוגנת בתקנה 119 מותנית בקיומה של זיקת מגורים של המפגע למבנה שאותו הוחלט להרוס, בהפעלת שיקול דעת בשים לב למכלול נסיבות העניין, ובהקפדה על אמות מידה של סבירות ומידתיות (ראו, למשל: עניין חמארשה, בפסקה 17 לחוות דעתי; בג"ץ 7787/22 עאבד נ' המפקד הצבאי לאיו"ש, פסקה 21 (14.12.2022); בג"ץ 3401/22 עאצי נ' אלוף פיקוד מרכז, פסקה 14 (8.6.2022)).

10. עיקר טענות המבקשים ממוקד, למעשה, באופן שבו יישם בית המשפט את הדין הנוהג בענייננו. בעניין זה כבר נפסק לא אחת כי טענות מעין אלו לא תקמנה, כשלעצמן, הצדקה לקיום דיון נוסף, שכן "הליך הדיון הנוסף אינו מיועד לתיקון טעויות ביישום הלכה קיימת" (דנג"ץ 5924/20 המפקד הצבאי לאזור יהודה ושומרון נ' אבו סוהילה, פסקה 8 (8.10.2020); ההדגשה במקור). כך בפרט באשר לטענה כי פסק הדין אינו כולל דיון ממצה בחלק מהסוגיות שפורטו בעתירה, וכן ביחס לטענה שפסק הדין מיישם באופן שגוי או חסר את אמות המידה שנקבעו בפסיקה לשימוש בתקנה 119.

11. הבקשה נדחית, אפוא, ועמה נדחית הבקשה לעיכוב ביצוע צו ההריסה. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ט באדר התשפ"ג (22.3.2023).

ה נ ש י א ה